

може піддатися спокусі виділити начинку рулету, але покупець із жалем потім констатує, що шар виявився не таким товстим.

7. Інформація на упаковці. Інформація на упаковці здатна вирішити багато завдань реклами менш трудомісткими й більш дешевими способами.

Самий очевидний спосіб для виділення головної інформації - це великий розмір напису. Дуже обережно треба підходити до використання шрифтів, що складно читаються (вузьких, курсивних, з великою кількістю «завитушок», стилізованих під готику, старослов'янське письмо і т.п.). Від таких технічних прийомів, як обводження шрифту по контуру або тіні іноді краще відмовитися [4].

8. Відповідність принципу концентрації уваги. Погляд покупця, скочуючи по ряду товарів, повинен зупинитися саме на даній упаковці. Як цього досягти? Основні по силі впливу контрасти повинні працювати разом з основними інформаційними елементами. Це означає, що найважливіші інформаційні елементи повинні використовувати найбільш сильні контрасти й формувати єдину групу, щоб притягати до себе увагу. Принцип справедливий для всіх типів контрастів: тональних, кольорових, фактурних і текстурних. Єдність образотворчої й інформаційної насиченості лежить в основі успіху упаковки.

Висновок. Упаковка - це носій закодованої інформації не тільки про сам продукт, але й про виробника. Тому на першому етапі роботи розробки упаковки дуже важливо врахувати емоційне відношення споживача до творця продукту. Для виробників, що тільки вступили на ринок або невеликих виробників стоїть завдання звернути на себе увагу й викликати зацікавленість до продукту при неможливості великих витрат на рекламу. Досягти цього можна використанням оригінальних дизайнерських рішень, що стосуються упаковки. Образ же великого виробника, що добре зарекомендував себе в очах покупця, формує переконливість і характер звертання до історизму й традиціалізму в образі марки, що повинно бути виділено і акцентовано на упаковці.

Література

1. І.І.Сторожук. Упаковка і фірмовий стиль// Маркетинг в Україні- №2(30).-2005 - С.35-38.
2. Л.А.Мороз,Н.І.Чухрай.Маркетинг.Нав. посібник. 2002- С.80-81.
3. Мокшанцев Р.И.. Психология рекламы. -М:Инфра-М,2001-С.98-100.
4. М.І. Белявцев,М.М.Іваненко.Навчальний посібник. Маркетинг,2005- С.80-83.
5. С.В.Близнюк.Навчальний посібник. Маркетинг в Україні: проблеми становлення та розвитку, 2004 - С.115-

117.

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЗЕРНОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Кудирко А. В.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Кафлевська С. Г.

Проблеми становлення і розвитку зернового ринку. Динаміка виробництва зерна в Україні. Необхідність державного регулювання ринку зерна.

Постановка проблеми. Аналіз стану регулювання виробництва та ринку зерна показав, що з переходом до ринкової економіки протягом 90 – х років минулого століття регулювання цього процесу носило нестійкий і не комплексний характер. За умов, що склалися, головним пріоритетом у сільському господарстві України в найближчі роки має бути розвинений зерновий ринок. Це та основа, яка обумовлює рівень цін на основні продукти харчування, значною мірою визначає темпи розвитку агропромислового комплексу та економіки в цілому, гарантує продовольчу безпеку держави.

Аналіз останніх досліджень. Вагомий внесок у розроблення питань організації й ефективного функціонування зернового ринку присвячені праці відомих вчених – економістів таких як С. С. Бакай, О. Г. Білозерцева, В. І. Бойка, П. І. Гайдуцького, В. А. Кодієвського, М. Ю. Коденської, М. Г. Лобаса, П. Т. Саблука, В. Ф. Сайка, В. П. Ситника, Л. М. Худолій, О. М. Шпичака та ін.

Розвиток зернового господарства зумовлено зростаючими потребами країни у високоякісному продовольчому і фуражному зерні, необхідністю створення державних резервів зерна та експортних ресурсів.

Сьогодні в Україні залишається невирішеною проблема забезпечення стабілізації зерна, задоволення потреб країни у продовольчому зерні високої якості та забезпечення високого рівня конкурентоспроможності і належної ефективності виробництва.

Виклад основного матеріалу. Проблема стабілізації ринку сільськогосподарської продукції, зокрема зерна в Україні була актуальною завжди, проте на сучасному етапі вона особливо загострилась, оскільки значною мірою стала залежати від стабільності пропозицій. Наявність значно більших коливань в останні роки свідчить, що товаровиробник нині все більше не спроможний протистояти несприятливим погодним чинникам через низький рівень його ресурсного забезпечення .

Спостерігається негативна тенденція до зниження економічної ефективності зернового виробництва, зокрема рівень рентабельності знизився з 62,3% у 2000 році до критичного рівня 3,4% у 2007 році. Щорічні цінні коливання й відсутність прогностичних даних щодо кон'юнктури ринку зерна позбавляють сільськогосподарських товаровиробників можливості ефективно планувати власне виробництво. Зберігається практика нерегульованого і стихійного збуту зерна. Висвітлені проблеми

набувають особливої гостроти у зв'язку з інтеграцією України у європейський простір і прагненням знайти нішу на світовому ринку зерна.

В той же час, як вважає Сурженко Н. В., екологічна ефективність зерновиробництва в цілому підвищилась. За умов загального низького економічного рівня аграрних підприємств, їх складного фінансового стану, відсутності засобів для придбання виробничих ресурсів у необхідних обсягах і впровадження новітньої технології, раціональне розміщення виробництва зерна у найбільш сприятливих умовах є одним із найдієвіших і порівняно мало витратних способів ефективного використання природно – економічного потенціалу та збільшення прибутку [1].

Завдяки здійсненим в останні роки заходам ситуація на внутрішньому зерновому ринку дещо поліпшилась. Однак корінний його недолік полягає в не адаптованості до вимог, ринку. Ми не знайшли шляхи вирішення багатьох проблем: як забезпечувати стабільні ціни умовах перевиробництва зерна, реально підтримувати товаровиробника, як з максимальною вигодою для держави використати зерновий потенціал, опрацювати і запровадити ефективний механізм регулювання внутрішнього зернового ринку тощо.

Логіка розвитку зернового ринку переконує, що наші зусилля щодо його регулювання з боку держави потрібно не послабляти, а навпаки, нарощувати. Цьому слугуватиме прийнятий Закон України "Про зерно та ринок зерна в Україні", який забезпечить правовий захист усіх суб'єктів ринку зерна, сприятиме його функціонуванню на засадах поєднання вільної конкуренції та державного регулювання з метою збалансування інтересів суб'єктів господарювання і держави, стабілізації цін на зерно та продукти його переробки тощо.

Ринок зерна являє собою багатогранне формування, від ефективності функціонування якого залежить діяльність підприємств багатьох галузей економіки України. Це пов'язано з тим, що зерно в більшості випадків не є продуктом кінцевого споживання і виступає на ринку сільськогосподарської продукції як сировинна для подальшої переробки або як матеріальний ресурс для наступного циклу виробництва. Значення зернового ринку важко переоцінити. Прозорість його діяльності, рівень конкуренції на ринку, урегульованість та прогнозованість – необхідні фактори, характерні для розвинутих країн світу.

В той же час, необхідно відмітити, що насиченість ринку зерна продукцією, рівень його конкуренції в значній мірі визначаються обсягами виробництва високоякісної та конкурентноздатної продукції і тому основною ланкою на ринку зернопродукції є безпосередні виробники зерна, а саме сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства, переробні підприємства тощо.

Об'єктивний процес становлення ринкового середовища в Україні вимагає створення відповідної інфраструктури ринку агропромислової продукції. Виробити продукцію – це лише половина справи, важливим та складним є її зберігання та реалізація.

Говорячи про економічне значення і роль інфраструктури аграрного ринку на сучасному етапі розвитку вітчизняного АПК, необхідно звернути увагу, насамперед, на механізм ціноутворення, який визначається сумнівним функціонуванням агро торгових домів, бірж, оптових ринків і т. д. Пріоритетним є визначення ціни пропозиції на сільськогосподарську продукцію.

Одним із основних недоліків ринкової системи, на думку О. Олійник є те, що на певному етапі ринкове саморегулювання зумовлює виникнення економічних криз, які надалі постійно його супроводжують. Однією із передумов для виникнення кризової ситуації є дедалі більше відхилення цін на товари від цін рівноваги, що сприяє посиленню цінових коливань.

Зерновий сектор – це серце європейського сільського господарства. Зерновими культурами зайнято 40% ріллі, у доходах сільського господарства ЄС, вони мають 21 та 11% валового виробництва. Близько 62% зернових у країнах ЄС використовується як корми для тваринництва. Ціни зернових істотно впливають на собівартість виробництва, бо витрати на корми становлять 70% у загальних витратах на виробництво свинини і м'яса птиці в країнах ЄС [2].

Так, Саблук П. Т. відмічає, що успіхи сільського господарства країн Західної Європи, США, Канади, Японії, Китаю зобов'язані не стільки розвитку ринкових відносин, скільки обмеженню дії ринкових механізмів саморегулювання з використанням зовнішніх важелів впливу. Йдеться про державні підтримки сільського господарства через дотації, ціни, квоти, кредитно – податкову політику. Особливо велике значення має державна підтримка села. Витрати України на здійснення аграрної політики в розрахунку на душу населення за останні роки становлять 5 дол., тоді як у США – 271, Канаді – 238, в країнах ЄС – 480 дол. США. [3]

В Україні необхідність стабілізації аграрного ринку давно й відчутно проявила себе як диспаритету цін і небажаних, з точки зору інтересів сільськогосподарських товаровиробників, надмірних коливань цін на вироблену ним продукцію.

Така ситуація є досить закономірною, оскільки в Україні, як і в багатьох пострадянських державах, ринкові перетворення спрямовувалися, насамперед на запровадження такої моделі ринкової економіки, що передбачала мінімальне втручання держави до обмінних процесів, лібералізацію цін, обмеження або навіть повну відмову від підтримки виробників за рахунок бюджетних коштів та інших підойм.

В результаті проведеного економічного аналізу було встановлено, що комплексними факторами зміни валового збору зерна є зміни у посівних площах і в урожайності відповідної зернової культури. Вирішальне значення для формування валового збору зерна в Україні має зміна урожайності зернових, так як рівень варіювання їх посівних площ є значно нижчим порівняно з варіюванням урожайності зернових і валового збору зерна.

Колівання урожайності сільськогосподарських культур, в основному зумовлені несприятливими погодними умовами і мало залежать від виробників, а площі посівів кожний виробник визначає самостійно, в першу чергу, враховуючи ринкову кон'юнктуру та інші ринкові чинники.

Отже, за умови стабільності посівних площ зернових культур коливання валового збору було б менш помітним.

Динаміка виробництва зерна в Україні показана в табл. 1.

Таблиця 1

Показники	Динаміка виробництва зерна в Україні							
	Роки							
	1990	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Площа посіву, млн.га	4,6	15,6	15,4	12,5	15,4	5,0	14,2	13,8
Урожайність, ц з 1га	5,1	27,1	27,3	18,2	28,3	6,0	24,1	21,8
Валовий збір, млн. т	1,0	39,7	38,8	20,2	41,8	8,0	34,3	29,3

В 2007 році в Україні господарствами всіх категорій одержано 29,3 млн. тонн зерна (включаючи кукурудзу) в вазі після доробки, що на 5 млн. тонн (17,1%) менше рівня 2006 року та на 21,7 млн. тонн (в 1,7 рази) рівня 1990 року. Про це сказано в інформації Державного комітету статистики України. Із загального обсягу зібраного зерна продовольче становить 12,9 млн. тонн (44%), фуражне – 16,4 млн. тонн (56%).

В останні роки у структурі експорту надзвичайно високою є частка зерна.. Надзвичайно висока частка в експорті зерна, ставить Україну в залежність від розвитку кон'юнктурної ситуації на зовнішніх ринках зазначеної продукції, а нестабільність її вітчизняного виробництва робить проблематичним збереження вже завойованої частки світового ринку.

З іншого боку, очікуваний попит на збільшення вітчизняного експорту вважається достатнім. Так, завдяки абсолютним перевагам у зерновиробництві (родючим ґрунтам), у ціновій конкуренції на світовому ринку зерна позиції України міцні. Виробництво 1 тонни зерна, за інформацією Української аграрної біржі, коштує в Україні 50 – 55 дол. США, тобто у 4-5 разів дешевше ніж в країнах Євросоюзу. І лише завдяки державному субсидуванню ці країни можуть конкурувати з нами.[3]

Проте в той же час, необхідно відмітити, що послуги перевезення і зберігання зерна в Україні коштують у 4 рази дорожче за відповідні європейські й мають тенденцію до подорожчання. Так, порівняно з Німеччиною, де зерновиробники одержують до 70% світової ціни зерна, українському виробникові достається лише 40% [4]. Отже, через значно вищу частку трансакційних витрат, ціновий механізм в Україні діє набагато менш ефективно, ніж у Німеччині, і зерновиробникам залишається менша виручка за рівних цін FOB.

В умовах вільного ринкового ціноутворення на ринку зерна найбільш реальним засобом щодо підтримки доходів сільськогосподарських виробників зерна нам вбачається створення саморегулюючих за професійними ознаками організацій із виробництва основних видів сільськогосподарської продукції, активний вплив на формування єдиної сприятливої цінової політики, як для виробників зерна, так і для трейдерів.

Всупереч оптимістичним прогнозам державних відомств заставні операції не сприяли і не сприяють поки що поліпшенню цінової ситуації на ринку зерна. Рівень заставних цін у розмірі 50% біржової ціни на час застави та за умови їх помітного зниження у пікові місяці максимальних продаж не влаштує товаровиробників. Для одержання коштів, необхідних у господарській діяльності в осінній період, товаровиробники змушені були продати зерна значно більше, ніж за умови прийнятних цін. Тобто вони самі ж діяли "проти себе", збільшуючи пропозицію, тоді як покупці зерна діють більш узгоджено та стримують попит протягом поточного маркетингового року.

Ось чому, на нашу думку, найбільш негативний вплив на формування цін на зерно для сільськогосподарських товаровиробників, а відповідно й на їх фінансовий стан, має існуюча система експорту зерна.

Основними експортерами зернової продукції є компанії - трейдери, які у більшості випадків не зв'язані з самим виробництвом. Українська зернова асоціація — одна із потужних та впливових структур на зерновому ринку. Міжнародні компанії, які підключені до експортування зерна цією асоціацією, мають більше 80% зернового експорту країни. Більшість компаній - трейдерів займається закупівлею продукції на умовах (ЕХУУ, франко-елеватор) з подальшою реєстрацією контрактів на акредитованих біржах і доставкою її до кордону — у разі відвантаження продукції на умовах ОАР (доставка до кордону сухопутним транспортом); або в порт (СРТ) та вантаженням на судно — у разі відвантаження на умовах РОВ (завантажено на судно).

При формуванні закупівельних цін зернотрейдери — експортери зерна, як правило, ризику щодо неповернення податку на додану вартість перекладають на виробників зерна і таким чином зменшують рівень внутрішніх цін, погіршуючи й без того скрутне становище підприємств.

Одним із виходів, на наш погляд, може бути впровадження механізму, коли експорт зерна здійснюється від імені його виробника. Трейдери, що займалися експортом, мали б надавати тільки агентські послуги, а товаровиробник був експортером, який оплачував би послуги за відповідну плату. При впровадженні такої схеми послуги могли б надавати саме вітчизняні трейдери, в першу чергу — ДАК "Хліб України".

Більшість країн світу чітко регламентують експорт різних видів зерна. У Франції, Канаді, США, Австралії існують зернові комітети, які встановлюють "правила гри" на вітчизняних ринках. Україна теж повинна долучитися до цього досвіду. В прийнятому Законі "Про зерно і ринок зерна" чітко визначено створення саме державного агента із товарно-експортних операцій. Ним має стати вітчизняний трейдер, який у подальшому використовуватиме для експортних операцій заставне зерно та зерно інтервенційного фонду. Тільки тоді могли б працювати спільно товаровиробники зерна, торгові трейдери і державні органи зі спільними

економічними інтересами на користь собі та державі.

На думку А. В. Череп, заходи реформування Спільної аграрної політики щодо ринку зерна включають:

- зменшення прямих витрат для ферм більшого розміру з метою вивільнення фінансових коштів для нової політики з розвитку сільської місцевості;
- реформи в інтеграційному механізмі для продуктів з дефіцитом балансу, із зернових – для жита й рису;
- коригування в механізмах підтримки для таких продуктів як тверда пшениця, комбікорми;
- переглянутий механізм по фінансовій дисципліні, що гарантує виконання реформованого бюджету, зафіксованого до 2013 року і його не перевищення [5].

Таким чином, експортна політика спрямована на збільшення експорту в таких пропорціях, стимулюючи національного товаровиробника до збільшення кількісних і якісних показників виробництва. Разом з цим, вона має сприяти економічному зростанню держави і добробуту населення взагалі, а імпортна політика не має перешкоджати розвитку галузі АПК.

Висновки. Ліквідація зазначених проблем і удосконалення державного регулювання на ринку зерна з урахуванням розвитку зовнішньоекономічної діяльності на сучасному етапі формування відкритої ринкової економіки в Україні повинні стати першочерговими завданнями при наведенні порядку у сільському господарстві і зокрема зерновій галузі.

Література:

1. Сурженко Н. В. Особливості формування ринку зерна / Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. Вип.. 53. – Харків: ХНТУСГ, 2007. – 341 с.
2. Олійник О.В. Проблеми стабілізації зернового ринку в Україні. // Економіка України. - 2004. - № 6. - С. 52 - 57
3. Саблук П. Т. Кардинальні напрями вирішення економічних проблем в АПК // Економіка АПК. – 2005. - № 5. – С. 3-8
4. <http://www.lol.org.ua/>.
5. Череп А. В. Розвиток міжнародного ринку продукції підприємств харчової промисловості / Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. Вип.. 53. – Харків: ХНТУСГ, 2007. – 341 с.

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОГО ПІДКОМПЛЕКСУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Розгон А.В.

Науковий керівник: к.с-г.н., доцент Мельник В.Я.

Прогнозування є заключним етапом соціально-економічних досліджень, оскільки лише у процесі розробки перспективних показників воно отримує своє логічне завершення. Економічною наукою розроблені різноманітні методи прогнозування, які дозволяють отримувати достатньо обґрунтовані прогнозні показники.

Постановка проблеми. В економіці нашої країни вродовж кількох останніх років вдалося досягти стабільності більшості основних соціально-економічних показників. Разом з тим, в агропромисловому комплексі такої стабільності не досягнуто. Не зупинено скорочення обсягів виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах, у край нестабільними залишаються ціни на більшість видів продукції рослинництва і тваринництва. Аналогічні процеси відбуваються на ринку молока і молокопродуктів. Це значно ускладнює процес прогнозування як перспектив розвитку молочного під комплексу, так і перспективних параметрів ринку молока.

Мета статті полягає у аналізі розвитку молочного підкомплексу і обґрунтування конкретних пропозицій щодо стабілізації і подальшого ефективного його розвитку. При цьому особивого значення набуває не тільки прогнозування необхідної чисельності поголів'я корів, а й визначення перспектив їх розміщення в різних організаційно-правових формах ведення сільськогосподарського виробництва.

Аналіз останніх досліджень. Проблема розвитку молокопродуктового підкомплексу привернула увагу вітчизняних науковців, про що свідчать дослідження таких учених як П.С.Березівський, Т.Г.Дудар, В.Н.Зимовець, М.М.Ільчук, П.Т.Саблук, М.К.Пархомець, О.М.Шпичак та багато інших. На основі проведених нами досліджень, після визначення перспективних змін у попиті та споживанні на ринку молока і молокопродуктів в Україні, логічним буде наступний етап прогнозування розвитку ринкової ситуації на регіональному рівні. Вже в найближчій перспективі Вінницька область здатна забезпечити науково обґрунтовані потреби населення в молоці і молокопродуктах виключно за рахунок власних ресурсів. Саме ця концепція покладена в основу подальших розрахунків. Хоча ми вважаємо, що в далекій перспективі область стане експортером цього виду продовольчих товарів.

Виклад основного матеріалу. Уже тривалий час проводяться дослідження в напрямі розвитку молочного підкомплексу як вітчизняного, так і зарубіжного. На відміну від останнього, вітчизняний молочний підкомплекс АПК і надалі залишається у скрутному становищі. Так, у 1990 році в Україні усі категорії господарств виробляли 24,5 тис. т молока, а в 2008 році - лише 11,1 тис. т, що менше майже удвічі. За науково обґрунтованими даними НДІ харчування Міністерства охорони здоров'я України, за рік людина повинна спожити 390кг молока і молокопродуктів (у перерахунку на молоко). У 2008 році цей показник в Україні становив лише 226кг на душу населення і у Вінницькій області — 267,4кг. Лише в окремих розвинених країнах (Франція, Фінляндія, Данія, Нідерланди й деякі інші) фактичний рівень споживання молока і молокопродуктів